

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES OF UKRAINE

У статті розглянуто сутність фінансової безпеки підприємства та умови її забезпечення. Проаналізовано фінансові результати діяльності підприємств України за відповідні періоди та на їх основі зроблені висновки про стан управління фінансовою безпекою підприємств за 2018 рік. На основі аналізу економічної літератури, окреслено три групи методів оцінки і аналізу стану фінансової безпеки підприємств. Зокрема, за методикою О.Л. Пластуна, розроблено спеціально для промислових підприємств, проаналізовано показники ефективності та фінансової стійкості підприємств, які є визначальними для оцінки фінансової безпеки. На основі обраної методики визначено типи фінансової безпеки промислових підприємств України та побудовано графік динаміки рівня фінансової безпеки промислових підприємств за 2014-2017 роки. Визначені основні небезпеки, які виникають на підприємствах. Обґрунтовано необхідність розробки та реалізації заходів щодо вдосконалення економічних механізмів управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, фінансові результати, нормативні показники, рівень фінансової безпеки, поправочний коефіцієнт.

В статті розглянуто сутність фінансової безпеки підприємства та умови її забезпечення. Проаналізовано фінансові результати діяльності підприємств України за відповідні періоди та на їх основі зроблені висновки про стан управління фінансовою безпекою підприємств за 2018 рік. На основі аналізу економічної літератури, окреслено три групи методів оцінки і аналізу стану фінансової безпеки підприємств. Зокрема, за методикою О.Л. Пластуна, розроблено спеціально для промислових підприємств, проаналізовано показники ефективності та фінансової стійкості підприємств, які є визначальними для оцінки фінансової безпеки. На основі обраної методики визначено типи фінансової безпеки промислових підприємств України та побудовано графік динаміки рівня фінансової безпеки промислових підприємств за 2014-2017 роки. Визначені основні небезпеки, які виникають на підприємствах. Обґрунтовано необхідність розробки та реалізації заходів щодо вдосконалення економічних механізмів управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання.

совые результаты деятельности предприятий Украины за соответствующие периоды и на их основе сделаны выводы о состоянии управления финансовой безопасностью предприятий за 2018 год. На основе анализа экономической литературы, определены три группы методов оценки и анализа состояния финансовой безопасности предприятий. В частности, по методике А.Л. Пластуна, разработанной специально для промышленных предприятий, проанализированы показатели эффективности и финансовой устойчивости предприятий, которые являются определяющими для оценки финансовой безопасности. На основе выбранной методики определены типы финансовой безопасности промышленных предприятий Украины и построен график динамики уровня финансовой безопасности промышленных предприятий за 2014-2017 годы. Определены основные опасности, которые возникают на предприятиях. Обоснована необходимость разработки и реализации мероприятий по совершенствованию экономических механизмов управления финансово-экономической безопасностью субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: финансово-экономическая безопасность, финансовые результаты, нормативные показатели, уровень финансовой безопасности, поправочный коэффициент.

УДК 336.64

<https://doi.org/10.32843/infrastruct36-43>

Ситник Н.С.

д.е.н., професор кафедри державних та місцевих фінансів Львівський національний університет імені Івана Франка

Бей І.М.

студент Львівський національний університет імені Івана Франка

The article is devoted to the study of the financial and economic security of enterprises, the conditions for its provision and proves that the level of financial security of business entities is a significant factor in the development of the economy of the country. The financial results of the activity of Ukrainian enterprises by types of economic activity for the respective periods were analyzed and the conclusions on the state of management of financial and economic security of enterprises for 2018 were made. On the basis of the analysis of the economic literature, which deals with the problems of financial security, three groups of methods of assessment and analysis of the state of financial security of enterprises were outlined: indicator methods of evaluation of financial security; methods of integral assessment of financial security; methods of assessing financial security based on the analysis of bankruptcy. In particular, a more detailed of Plastun's method, which specially designed for industrial enterprises, taking into account the results of the study of real average industry values of selected indicators. This methodology has analyzed the performance and financial sustainability of enterprises as it is determined that they are critical to assessing financial security. The downside was the inability to assess the level of financial security of industrial enterprises in 2018 due to the lack of baseline data, so the analysis was conducted for the period 2014-2017. In accordance with this methodology, the necessary coefficients, correction coefficients were calculated, points were broken down into blocks and the types of financial security of Ukrainian industrial enterprises were determined. Based on the results, a graph of the dynamics of the level of financial security of industrial enterprises for 2014-2017 was constructed. As at different stages of the life cycle and depending on the economic situation in the country, there are certain dangers for Ukrainian enterprises, the article outlined the main external and internal dangers that arise at domestic enterprises and justified the need to develop and implement measures to improve the economic mechanisms of financial and economic management business entities.

Key words: financial and economic security, financial results, regulatory indicators, financial security level, correction factor.

Постановка проблеми. Діяльність підприємств визначається передусім станом їхніх фінансів, що призводить до необхідності розгляду проблем управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання. Забезпечення задовільного фінансового стану, платоспроможності, ліквідності, стабільності результатів усієї діяльності підприємства, досягнення цілей, що відповідають інтересам власників та суспільства в цілому, неможливі без розробки та проведення відповідної стратегії суб'єкта господарювання, яка визначається наявністю надійної системи його фінансової безпеки. Рівень фінансової безпеки суб'єктів підприємництва є істотним чинником розвитку

економіки країни. Низький рівень спричиняє гальмування економічного розвитку держави, а високий забезпечує зростання ВВП, збільшення податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів, підвищення інвестиційної активності в країні тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні проблеми управління фінансово-економічною безпекою підприємств були і є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них: І.А. Бланк, К.С. Горячева, Ю.Г. Кім, О.М. Підхомний, Н.О. Микитюк, І.П. Вознюк, М.П. Лазаренко, В.М. Геєць, М.О. Кизим, С.М. Ілляшенко, Т.С. Клебанова, Г.Б. Козаченко,

В.П. Дономарьов, О.М. Ляшенко, Л.І. Донець та інші. Незважаючи на те, що питання оцінки фінансової безпеки підприємств є достатньо висвітлені у науковій літературі і багато науковців приділяли їм увагу, на наш погляд, проблема окреслена фрагментарно та потребує подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження питань забезпечення фінансово – економічною безпекою підприємств в Україні, зокрема, промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Законом України «Про основи національної безпеки України» передбачено, що фінансова безпека підприємства – це захищеність життєво важливих інтересів підприємств, за якої забезпечуються їх сталий розвиток, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізація реальних і потенційних загроз економічним інтересам [1].

До умов забезпечення фінансової безпеки підприємств можна віднести високий ступінь гармонізації й узгодження фінансових інтересів підприємств з інтересами оточуючого середовища та інтересами їх персоналу; наявність на підприємствах стійких до загроз фінансових систем, які спроможні забезпечувати реалізацію: фінансових інтересів, місії і завдань; збалансованість і комплексність фінансових інструментів і технологій, які використовуються на підприємствах; постійний і динамічний розвиток фінансової системи (підсистеми) підприємств. В цілому процес створення системи фінансово-економічної безпеки підприємств можна розглядати як процес запобігання можливим збиткам від негативних впливів на систему безпеки підприємства за різними аспектами її фінансово-господарської діяльності.

На сучасному етапі розвитку підприємництва в Україні необхідно зазначити відносно задовільний стан фінансово-економічної безпеки українських підприємств. Про це свідчить порівняльний

аналіз частки збиткових підприємств за 2014–2018 роки (табл. 1).

Варто зауважити, що частка підприємств, які зазнали збитків у 2018 році, в середньому по Україні становить 25,7%, тобто майже кожне п'яте підприємство України є збитковим. Основними об'єктивними причинами такої ситуації у 2014–2018 роках є загострення економічної ситуації в країні у зв'язку з політичною нестабільністю та військовими діями на Сході України. Серед суб'єктивних чинників погіршення фінансово-економічних результатів діяльності можна назвати недостатню увагу керівників підприємств до проблем фінансово-економічної безпеки та забезпечення стійкого фінансово-економічного стану підприємства. У той же час майже за усіма видами економічної діяльності частка збиткових підприємств протягом аналізованого періоду зменшувалась, що є позитивною тенденцією і показує те, що підприємства мають достатній резерв для успішної діяльності у такій непростій ситуації. Залежно від масштабу виробництва для окремих підприємств характерні специфічні загрози: для малих – стан споживчого попиту, доступ до кредитів, стан дозвільної безпеки; для середніх – доступ до кредитів, незабезпеченість прав власності, формування оптимальної структури капіталу, наявність проявів монополізму, рейдерські атаки; для великих – вплив фондового ринку, міжнародна співпраця та інтеграція у світовий економічний простір, розвиток технологій, запровадження інновацій, рейдерські атаки та дивідендна політика.

Для різних видів підприємств можуть існувати однакові чинники, які визначені станом економіки держави загалом (стан споживчого попиту, стан фінансово-кредитного сектора тощо). Проте вплив цих спільних чинників на підприємство кожного виду відрізнятиметься. Аналогічна ситуація характерна для підприємств залежно від галузевої

Таблиця 1

Частка збиткових підприємств України за 2014–2018 роки

Вид діяльності	2014 рік, %	2015 рік, %	2016 рік, %	2017 рік, %	2018 рік, %	Відхилення 2018 р. проти 2014 р., (+/-)
Усього	33,7	26,3	26,6	27,2	25,7	-8
- сільське, лісове та рибне господарство	15,8	11,5	12,2	13,8	13,8	-2
- промисловість	36,7	27,1	27,2	28,2	27,4	-9,3
- будівництво	37,3	28,9	29,2	28,5	27,4	-9,9
- оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	33,3	23,9	24,2	24,8	22,8	-10,5
- транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	37,3	29,1	28,3	28,5	25,9	-11,4
- інформація та телекомунікації	35,2	29,0	31,3	31,6	29,5	-5,7
- фінансова та страхова діяльність	38,3	36,7	37,0	36,2	35,5	-2,8
- освіта	33,0	28,5	32,4	34,1	30,3	-2,7
- охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	35,3	30,2	30,4	34,5	30,9	-4,4

Джерело: розроблено авторами за даними [2]

приналежності. Чинниками безпеки в такому випадку є: для промислових підприємств – розвиток технологій, наявність кваліфікованої робочої сили, сертифікація та стандартизація продукції; для сільськогосподарських підприємств – погоднокліматичні умови, державне регулювання галузі (встановлення мінімальних закупівельних цін, квотування експорту та імпорту); для будівельних та транспортних підприємств – стан інфраструктури, нормативно-правова база, інвестиційний клімат; для торговельних – стан купівельної спроможності населення, конкурентоспроможність з огляду на місце розташування; у сфері послуг – стан купівельної спроможності населення, розвиток конкурентного середовища.

На основі проведеного нами аналізу економічної літератури, присвяченої питанням і проблемам фінансової безпеки, варто виділити три основні групи методів оцінки і аналізу стану фінансової безпеки підприємств: індикаторні методи оцінки фінансової безпеки; методи інтегральної оцінки фінансової безпеки; методи оцінки фінансової безпеки на основі аналізу можливості банкрутства [3]. Для аналізу фінансової безпеки підприємств України з усього різноманіття методів та фінансових коефіцієнтів нами було обрано методику, в якій присутній набір показників, який комплексно оцінює фінансовий стан підприємства, як з погляду ризиків, так і ефективності діяльності, причому особлива увага приділяється показникам фінансової стійкості підприємства, оскільки саме вони є визначальними для оцінки фінансової безпеки. Ця методика була розроблена О.Л. Плас-

туном [4; 5], лише для промислових підприємств з урахуванням результатів дослідження реальних середньогалузевих значень обраних показників.

Протягом 28 років незалежності України частка промисловості в економіці скоротилася майже вдвічі і як наслідок – дві економічні кризи, невдала приватизація, тимчасова окупація Криму та частини українського Сходу завдали негативного впливу на українську промисловість, тому дослідження фінансової безпеки саме промислових підприємств є в нас час дуже актуальним. Нами було проведено оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств за період 2014–2017 рр. (дані за 2018 рік – відсутні).

Для аналізу обрано показники ефективності та захищеності (стійкості) за 2014–2017 роки та результати розрахунку представлені в таблиці 2.

У методиці О.Л. Пластуна виділено три рівні оцінювання фінансової безпеки підприємства: критичний (менше 60 балів), недостатній (60–80) і достатній (80–100). Нами пропонується збільшити кількість рівнів для більш наглядного відображення рівня фінансової безпеки: високий (90–100 балів); достатній (80–89); задовільний (70–79); низький (60–69); недостатній (50–59); критичний (25–49); катастрофічний (0–24) та провести розподіл внеску кожного з блоків у загальний результат: 60 балів приділяється блоку економічної безпеки; 40 балів – ефективності діяльності. Така диференціація дозволяє уникнути часток в цифрах і робить підрахунки максимально легкими, оскільки при розподілі пропорційно кількості коефіцієнтів в групі та загальній кількості балів в групі,

Таблиця 2

Показники аналізу ефективності діяльності та фінансової захищеності (стійкості) підприємств за 2014–2017 роки

Назва коефіцієнта	Формула розрахунку	Нормативне значення	Результат у середньому по промислових підприємствах			
			2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Показники ефективності діяльності						
Коефіцієнт зносу основних засобів	Сума зносу основних засобів / Балансова вартість основних засобів	Менше 0,5	0,599	0,789	0,677	0,579
Фондовіддача основних засобів	Вартість виробленої продукції за звітний період / Балансова вартість основних засобів	Більше 0	0,517	0,341	0,485	0,736
Рентабельність активів	Чистий прибуток / Середня вартість активів за період	Більше 0,05	-0,089	-0,079	-0,009	0,018
Коефіцієнт оборотності активів	Дохід / Середня вартість активів за період	Більше 0	0,861	0,964	0,909	0,948
Показники фінансової захищеності (стійкості)						
Коефіцієнт покриття загальний	Поточні активи / Короткострокові зобов'язання	1,0-1,5	0,983	0,929	0,891	0,889
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів	Середня вартість заборгованості за період / Середня вартість власного капіталу за період	Менше 1	2,472	3,919	4,296	4,719
Коефіцієнт платоспроможності	Виторг від реалізації / Витрати	Більше 1	0,779	1,122	0,878	0,944

Джерело: розроблено авторами за даними [2; 4; 5]

отримаємо зручні для розрахунків значення балів в 10 та 20 по тих чи інших коефіцієнтах.

Наступним кроком є визначення інтервалів значень коефіцієнтів й у залежності від цього, кількості балів, що привласнюється. Для цього вводимо ряд поправочних коефіцієнтів залежно від ступеня задовільності значень того чи іншого коефіцієнта. Значення поправочних коефіцієнтів поділяють на три групи: 0; 0,5 і 1. Якщо фактичне значення знаходиться в нормі, виставляється повна кількість балів, закріплена за цим показником, показникам з незначним відхиленням від норми – половина, в інших випадках – 0. Добуток максимальної кількості балів за кожним показником та поправочним коефіцієнтом, відображає ступінь відхилення фактичного значення від граничного. Як результат,

отримуємо реальну кількість балів за коефіцієнтами (табл. 3) і здійснюємо оцінку рівня фінансової безпеки промислових підприємств України за 2014–2017 рр. (табл. 4).

Для більш наглядного відображення варто побудувати графік динаміки рівня фінансової безпеки підприємств промисловості України протягом 2014–2017 рр (рис. 1).

Найбільш проблемними для підприємств промисловості України у 2014–2017 рр. були коефіцієнт зносу основних засобів, рентабельності активів, загальний коефіцієнт покриття та коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів, які за весь досліджуваний період були далекими від своїх нормативних значень. Щодо коефіцієнта рентабельності активів, то небажання підприємств

Таблиця 3

Визначення поправочних коефіцієнтів

Назва коефіцієнту	Групи поправочних коефіцієнтів			Поправочний коефіцієнт				Максимально балів	Реальна кількість балів			
	0	0,5	1	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.		2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Коефіцієнт зносу основних засобів	>0,6	0,4-0,6	<0,4	0,5	0	0	0,5	10	5	0	0	5
Фондовіддача основних засобів	<1	1,0-2,0	>2	0	0	0	0	10	0	0	0	0
Рентабельність активів	<0	0,00-0,05	>0,05	0	0	0	0,5	10	0	0	0	5
Коефіцієнт оборотності активів	<0,5	0,5-0,9	>0,9	0,5	1	1	1	10	5	10	10	10
Загальний коефіцієнт покриття	<0,8	0,8-1,0; >1,5	1,0-1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	20	10	10	10	10
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів	>1,1	0,9-1,1	<0,9	0	0	0	0	20	0	0	0	0
Коефіцієнт платоспроможності	<0,85	0,85-1	>1	0	1	0,5	0,5	20	0	20	10	10

Джерело: розроблено авторами за даними [4; 5]

Таблиця 4

Оцінювання рівня фінансової безпеки промислових підприємств України за 2014–2017 роки

Рік	Сума балів	Рівень фінансової безпеки
2014	20	катастрофічний
2015	40	критичний
2016	30	критичний
2017	40	критичний

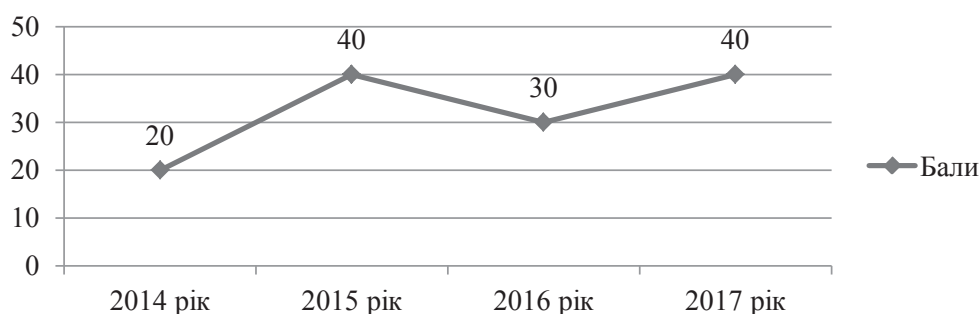

Рис. 1. Динаміка рівня фінансової безпеки промислових підприємств України протягом 2014–2017 рр.

Джерело: побудовано на основі таблиці 4

України платити податок на прибуток, а якщо і платити, то по мінімуму, призвело до того, що у фінансовій звітності підприємств в графі «чистий прибуток» останні відображають нульові чи від'ємні значення. Це, в основному, пояснює гранично низький рівень рентабельності активів промислових підприємств у 2017 році, а у 2014–2016 роках цей коефіцієнт навіть мав негативні значення.

Як видно з рис. 1 з 2014 р. по 2017 р. інтегральний показник оцінювання рівня фінансової безпеки промислових підприємств України був нестабільним. Лише у 2014 р. низький рівень можна пояснити невизначеною політичною ситуацією, початком війни на сході України, що відобразилось і на стані фінансової безпеки промислових підприємств. Незначне зниження інтегрального показника фінансової безпеки у 2017 році відбулося за рахунок збільшення коефіцієнта співвідношення позикових і власних коштів, і відповідно зростання коефіцієнта платоспроможності.

Як показало дослідження, на різних етапах життєвого циклу в державі перед підприємствами виникають певні небезпеки. У режимі стійкого функціонування підприємства акцентують свою увагу на підтримці нормального ритму виробництва і збуту продукції, на запобіганні матеріального та фінансового збитку, на недопущенні несанкціонованого доступу до службової інформації і руйнування комп'ютерних баз даних, на протидії несумлінній конкуренції і кримінальним проявам [6]. У той же час, з огляду на фінансово-економічну безпеку, особливу увагу необхідно звернути на забезпечення достатньої ліквідності підприємств, недопущення їх банкрутства, підтримку позитивного рівня рентабельності тощо. У кризові періоди розвитку найбільшою небезпекою для підприємства є руйнування його потенціалу (виробничого, технологічного, науково-технічного і кадрового) як головного чинника життєдіяльності підприємств, їхніх можливостей [7]. Невизначеність, насамперед пов'язана з посиленням конкуренції на певних товарних ринках, скороченням тривалості життєвого циклу продукції, інфляційними процесами, нестабільністю податкового законодавства, відсутністю розвинутого сектора доступного банківського кредитування, зниженням ділової активності фондового ринку та реструктуризацією власності стратегічно-важливих галузей національної економіки тощо.

Результатом впливу внутрішніх та зовнішніх загроз на фінансово-економічну безпеку підприємств може бути припинення фінансово-господарської діяльності підприємств, визнання їх банкрутами і, ймовірно, їх ліквідація. До внутрішніх загроз фінансово-економічної безпеки підприємництва необхідно віднести: протиправні чи інші негативні дії персоналу, що загрожують функціонуванню підприємства; порушення встановленого режиму захисту інформації з обмеженим доступом для

сторонніх осіб; порушення порядку використання технічних засобів; інші порушення правил режиму безпеки, діловодства тощо, які створюють передумови для реалізації протиправних цілей злочинних елементів чи інших зацікавлених фігурантів; низький рівень кадрового, організаційного, інформаційного забезпечення управління потенціалом підприємства у контексті внутрішніх, так і зовнішніх загроз. До зовнішніх загроз у сфері підприємницької діяльності можна віднести: роботу спеціальних служб іноземних держав щодо здобуття інформації про економічні процеси у сфері підприємництва з метою здійснення антиконкурентних заходів; роботу служб безпеки суб'єктів підприємницької діяльності, як вітчизняних так і зарубіжних, з метою подавлення конкурентів, заволодіння ринками з буту чи майном конкурентів; протиправну діяльність організованих злочинних формувань та окремих осіб з метою заволодіння майном суб'єктів підприємницької діяльності [8].

Тому, для мінімізації загроз фінансово-економічній безпеці підприємства необхідна ефективна система управління фінансами, яка здатна забезпечувати компроміс між інтересами розвитку підприємств, наявністю достатнього рівня грошових коштів і забезпеченням платоспроможності. У цьому випадку основними стратегічними цілями діяльності підприємств є: максимізація прибутку; оптимізація структури капіталу і забезпечення фінансової стійкості підприємств; забезпечення інвестиційної привабливості та покращення конкурентних позицій підприємств на ринку.

Висновки з проведеного дослідження. Внаслідок існування різних загроз, що можуть одночасно стосуватися різних сфер діяльності підприємств виникає об'єктивна необхідність розробки та реалізації заходів, щодо вдосконалення економічних механізмів забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання, а саме:

- визначення пріоритетних фінансових інтересів підприємств і забезпечення їх коригування в разі необхідності;
- аналіз негативних внутрішніх і зовнішніх чинників на стан фінансової безпеки підприємств та своєчасне їх виявлення й усунення;
- створення ефективного механізму забезпечення фінансової безпеки підприємств, умов оперативного реагування на загрози, їх своєчасного виявлення;
- обґрунтування, пошук та раціональне використання фінансових ресурсів, необхідних для нормальної безперебійної діяльності підприємств;
- прогнозування тенденцій, які ведуть до порушення нормального функціонування фінансової системи підприємств та її розвитку;
- забезпечення зацікавленості керівництва і персоналу в ефективній фінансовій діяльності підприємств;

– створення умов для максимально можливого відшкодування або локалізації завданого збитку неправомірними діями юридичних чи фізичних осіб;

– ефективно припинення зазіхань на фінансові ресурси з боку персоналу підприємств та їх ділових партнерів.

– стимулювати інноваційну активність підприємств для підвищення конкурентоспроможності їхньої продукції;

– здійснення функціонально-вартісного аналізу діяльності суб'єктів господарювання;

– здійснювати аналіз економічної злочинності щодо суб'єктів господарювання, врахування цих показників у інтегральній оцінці рівня економічної безпеки підприємництва.

Усі вище перелічені заходи спрямовані на забезпечення збалансованості й стійкості фінансово-економічної безпеки підприємств України з метою ефективної реалізації валютної, інвестиційної, фондової, грошово-кредитної політик як передумови результативності ведення господарської діяльності суб'єктів підприємництва.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про основи національної безпеки України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 21.09.2019)

2. Статистична інформація Державної служби статистики. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 22.09.2019).

3. Малик О. В. Формування механізму управління фінансової безпеки підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Хмельницький, 2016. 263 с.

4. Пластун О.Л. Розвиток системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва сфери матеріального виробництва : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит»; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми, 2007. 250 с.

5. Пластун О.Л. Методологічні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України* : Збірник тез доповідей X Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Суми, 22–23 листопада 2007 р. Суми, 2007. С. 69–71.

6. Фоміна М. В. *Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств: теорія і практика* : монографія / М. В. Фоміна. Донецьк, 2015. 141 с.

7. Геєць В. М., Кизим М. О., Клебанова Т. С. *Моделювання економічної безпеки: держави, регіону, під-*

приємства : монографія / за ред. В. М. Геєця. Харків, 2016. 239 с.

8. Козаченко Г.Б. *Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення* : монографія / Г.Б. Козаченко, В.П. Дономарьов, О.М. Ляшенко. Київ, 2003. 280 с.

REFERENCES:

1. Pro osnovy natsionalnoyi bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 № 2469-VIII [On the basics of national security of Ukraine: Law of Ukraine of 21.06.2018 № 2469-VIII]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (accessed 21 September 2019).

2. Statystychna informatsiya Derzhavnoyi sluzhby statystyky [Statistical information of the State Statistics Service]. *Ofitsiynyy sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy*. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 22 September 2019).

3. Malyk O.V. (2016) *Formuvannya mekhanizmu upravlinnya finansovoyi bezpeky pidpryyemstva* [Formation of the mechanism of management of financial security of the enterprise] (PhD Thesis), Khmelnytsky. (in Ukrainian)

4. Plastun O.L. (2007) *Rozvytok systemy finansovoyi bezpeky sub'yektiv pidpryyemnytstva sfery material'noho vyrobnytstva* [Development of the financial security system of the subjects of entrepreneurship in the sphere of material production] (PhD Thesis), Sumy: State Higher Education Institution "Ukrainian Banking Academy of the National Bank of Ukraine". (in Ukrainian)

5. Plastun O.L. (2007) *Metodolohichni pidkhody do otsinky rivnya finansovoyi bezpeky* [Methodological Approaches to Assessing Financial Security Level]. Proceedings of the *Problemy i perspektyvy rozvytku bankiv's'koyi systemy Ukrainy: Zbirnyk tez dopovidey X Vseukrayins'koyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi* (Sumy, November 22-23, 2007), Sumy: UABS NBU, pp. 69-71. (in Ukrainian)

6. Fomina M.V. (2015) *Problemy ekonomichno bezpechnoho rozvytku pidpryyemstv: teoriya i praktyka* : monohrafiya [Problems of economically safe enterprise development: theory and practice: monograph], Donetsk : DonDUET, p. 141. (in Ukrainian)

7. Heyets V.M., Kyzym M.O., Klebanova T.S. (2016) *Modelyuvannya ekonomichnoyi bezpeky: derzhavy, rehionu, pidpryyemstva* : monohrafiya [Modeling economic security: states, regions, enterprises: monograph], KH. : VD «INZHEK», p. 239. (in Ukrainian).

8. Kozachenko H.B., Donomarov V.P., Lyashenko O.M. (2003) *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennya* : monohrafiya [Economic security of the enterprise: essence and mechanism of providing: monograph], K. : Lybra, p. 280. (in Ukrainian).

Sytnyk Natalia

Doctor of Economic Sciences,
Professor at the Department of State and Local Finance
Ivan Franko National University of Lviv

Bei Iryna

Student
Ivan Franko National University of Lviv

FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES OF UKRAINE

The purpose of the article. Unprofitable of more than one third of domestic business entities, lack of own working capital, low profitability of operating activities, assets, equity, insufficient investment and innovation activity, decrease of scientific and technical potential of the country are observed today in economic relations. And ensuring a satisfactory financial position, solvency, liquidity, stability of the results of the entire activity of the enterprise, achievement of goals that meet the interests of the owners and the society as a whole, are impossible without developing and implementing an appropriate strategy, which is determined by the existence of a reliable financial security system of the entity. That is why the purpose of the article is investigation the problem of financial and economic security management of enterprises in Ukraine, in particular industrial enterprises.

Methodology. Problems of management of financial and economic security of enterprises have been and are the subject of research of many domestic and foreign scientists. The authors used a technique had developed by O.L. Plastun only for industrial enterprises, taking into account the results of the study of real average industry values of the selected indicators.

Results. The authors of the article considered the essence of financial and economic security of enterprises, the conditions for its provision and the main groups of methods used to assess and analyze its condition. The analysis of the existing methods of assessing the level of financial security of the enterprise made it possible to distinguish the Plastun's, specially had designed for industrial enterprises of Ukraine. In order to more accurately reflect the reality, it was proposed to improve the procedure for assigning actual scores on indicators and to increase the number of levels of financial security of the enterprise to seven such: high, sufficient, satisfactory, low, insufficient, critical and catastrophic. Including, using the methodology, the following indicators are analyzed: fixed asset wear ratio, fixed asset return, asset return, asset turnover ratio, total coverage ratio, debt to equity ratio, solvency ratio, and financial ratios. On this basis, the level of financial security of Ukrainian industrial enterprises in 2014–2017 was determined. The real results are obtained, which confirms the feasibility of using this technique. As a result, the integral indicator of assessing the level of financial security of Ukrainian industrial enterprises was identified as unstable. Therefore, the main risks posed by enterprises are characterized and the necessity to develop and implement measures to improve the economic mechanisms for managing their financial and economic security is substantiated.

Practical implications. The authors of the article proved that Plastun's methodology shows the real results of the financial state of Ukrainian industrial enterprises, taking into account the results of the study of real average industry values of indicators of efficiency and financial stability of enterprises. The unsatisfactory level of financial and economic security of enterprises proves the existence of various threats that may simultaneously affect different areas of activity of enterprises. Therefore, there is an objective need to address a range of challenges, including identifying real and anticipating potential hazards and threats, finding ways to prevent them, mitigating or mitigating their effects, analyzing efforts and tools needed to ensure the safety of business entities.

Value/originality. The development and use of methods for assessing the financial security of an enterprise are important methodologically, due to the need for almost daily knowledge of their financial condition and, therefore, to maintain in a competitive market conditions its proper level. Assessment of the level of financial security of an enterprise is also important when obtaining loans from external sources of investment, so it becomes clear that if an enterprise with poor financial security applies for a loan to such sources, they will first check its liquidity, which is achieved through the coordinated actions of all units. That is why an objective and timely determination of its level is an important element of managing the financial security of an enterprise.